

VIJF TIPS VOOR PREEK EN CATECHESE

wanneer het jodendom of de Joodse achtergrond van Jezus ter sprake komt.

Grondregels:

- Spreek over de ander (inclusief het jodendom) zoals de ander *zichzelf* verstaat. Dus *van binnenuit*. Niet gemeten aan maatstaven van buiten af (bijv. christelijke).
- Spreek over de ander alsof hij/zij zelf aanwezig is - met respect.

1. Spreek in de tegenwoordige tijd

- Het jodendom is een levende godsdienst. De feesten die Jezus vierde (Pasen, Loofhuttenfeest, Grote Verzoendag, Nieuwjaar) worden nog steeds gevierd. De synagoge bestaat nog steeds.
- Verwijs zo mogelijk naar het levende jodendom. Bijvoorbeeld: “De 14^e nisan valt dit jaar op ...” (zie www.nik.nl).
- Maak gebruik van verhalen uit Talmoed en Midrasj. Of chassidische verhalen van Buber. Of hedendaagse (religieuze) Joodse schrijvers: Judith Herzberg, Chaim Potok, Elie Wiesel e.a.
- Verwijs naar films of verfilmingen. Niet overdrijven.

2. Vermijd het woordje ‘de’

- Vermijd generalisaties, zelfs positieve. De Joden in Nederland zijn zeer divers. Zo ook in Verenigde Staten en nog meer in Israël. In catechese en liturgie is dit van eminent belang.
- De verantwoordelijkheid voor de dood van Christus ligt bij de hogepriesters en de Romeinen. Kruisiging was een Romeinse straf. De Farizeeën komen in het lijdensverhaal niet voor, in geen van de vier evangelies. Vaticanum II heeft dit in *Nostra aetate* 4 verwoord: “Weliswaar hebben Joodse autoriteiten en hun aanhangers op de dood van Christus aangedrongen, maar de gebeurtenissen tijdens zijn lijden kan men niet ten laste leggen aan hedendaagse Joden en niet zonder onderscheid aan de toen levende Joden.” Maak bij het lijdensverhaal steeds dit onderscheid.
- Benadruk steeds de pluriformiteit in het jodendom (ten tijde van Jezus en ook nu). Farizeeën waren er in drie smaken: de scholen van Hillel en Sjammai plus de Vroege Chassidiem.

3. Discussie is iets positiefs

- De Emmaüsgangers (Lc 24,13-35) zijn aan het discussiëren onderweg. De Griekse termen in dit verhaal zijn typisch voor uitleg en discussie van de Schrift (Bart Koet). Wanneer ze er zelf niet uitkomen, voegt de Meester zich bij hen en opent voor hen de Schriften.
- Discussie is in het jodendom iets positiefs, tussen leerlingen onderling, maar ook *met hun meester*. Debatten in de evangelies tussen Jezus en schriftgeleerden zijn niet ingegeven door vijandigheid, maar maken deel uit van de Joodse discussiecultuur.
- Ook ten tijde van Jezus werd hevig gediscussieerd, b.v. tussen de scholen van Hillel en Sjammai., tussen Farizeeën en Sadduceeën. Het woord ‘beproeven’ (Mt 22,35 en Lc 10,25) betekent ‘testen, kijken wat iemands standpunt is’ in een bepaalde discussie.

4. Praktische leefregels zijn positief

- Jodendom is een doe-godsdienst, geen belijdenisgodsdienst. In de praktische leefregels ligt een diepe wijsheid besloten. Die straalt uit naar andere terreinen van het leven. Daarom willen vrome joden zich niet van de *mitsvot* (geboden) afmaken, maar ze nauwgezet vervullen.
- Gedetailleerde leefregels worden beschouwd als een gave van God aan zijn volk. Vandaar ook het feest van Vreugde der Wet (*Simchat Tora*).
- Je weet wat je in een bepaalde situatie doen moet, zonder theoretische discussie. De discussie over de geboden waarin Jezus zich soms beweegt gaan over hoofd- en bijzaken of over het geven van een geloofwaardig voorbeeld, niet over de essentie van het gebod zelf.

5. Minstens één keer per jaar thematiseren

- Elke parochie zou het thema ‘jodendom en de relatie met het christelijk geloof’ minstens één keer per jaar op een catechetische manier aan de orde moeten stellen. Met deze bedoeling hebben de Nederlandse bisschoppen een Dag van het Jodendom ingesteld. Jaarlijks is dit 17 januari, voorafgaand aan de Bidweek voor de Eenheid der Christenen.
- Allerlei suggesties voor activiteiten zijn te vinden op de speciale website www.dagvanhetjodendom.nl; zie ook www.kri-web.nl voor achtergronden en verdere studie.

Jaap van der Meij en Leo Geurts